

Ρατσισμός

Ρατσισμός είναι η αντίληψη ότι οι άνθρωποι δεν είναι όλοι ίσοι μεταξύ τους, αλλά διαχωρίζονται σε ανώτερους και κατώτερους, διακρινόμενοι είτε από το χρώμα του δέρματος, είτε από την εθνικότητα, είτε από τη θρησκεία κλπ.[1]
Το πιο συνηθισμένο είδος ρατσισμού, και αυτό που έχει δώσει την αρχική ονομασία στην λέξη, ιταλ. ("ράτσα") razza = φυλή), είναι ο φυλετικός ρατσισμός[2].

Η προέλευση της λέξης[Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Ο όρος χρησιμοποιείται διεθνώς (αγγλ. racism, γαλ. racism, γερμ. rassimus), αλλά επειδή θεωρείται ιδιαίτερα βεβαρημένος από τη σύνδεσή του με τον ναζισμό (ουσιαστικά κανείς άνθρωπος και καμία θεωρία δεν αναγνωρίζουν στους εαυτούς τους ρατσιστικές προθέσεις), τις τελευταίες δεκαετίες χρησιμοποιούνται συχνά στην ελληνική γλώσσα και οι όροι φυλετικές διακρίσεις ή προκαταλήψεις, για να δηλώσουν την ίδια αντίληψη, όροι που

απλώς αποτελούν ελληνική απόδοση του λατινογενούς όρου (πρβλ. αγγλ. race= φυλή).

Αρχή της θεωρίας[Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Γενικά ο ρατσισμός θεωρείται κάτι περισσότερο από τη φυλετική προκατάληψη (race prejudice). Η τυπική θεωρία του σε σύγχρονες αναζητήσεις και σχετικές έρευνες, έχει τις ρίζες της στο πολυθρύλητο έργο του Ζοζέφ Αρτύρ ντε Γκομπινώ (Joseph Arthur De Gobineau): "Essai sur l' inégalité des races humaines" (Δοκίμιο επί της ανισότητας των ανθρωπίνων φυλών), που δημοσιεύτηκε το

1853 και κυριολεκτικά αποτέλεσε τη θεωρητική κάλυψη και "ευλογία" των αποικιοκρατών. Ο πλέον εξέχων σύγχρονος υποστηρικτής του δόγματος αυτού, κατά τον 20ό αιώνα, θεωρείται ο Βρετανός δημοσιολόγος (πολιτογραφήθηκε Γερμανός το 1916), Χιούστον Στιούαρτ Τσάμπερλεν (Houston Stewart Chamberlain).

Μορφές και εκφράσεις [Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Προειδοποιητική πινακίδα (1989) σε ακτή της Νότιας Αφρικής.

Ο ρατσισμός δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Υπήρχε σε διάφορες μορφές και εκφράσεις στην συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπινων κοινωνιών, αλλά απλώς τους τελευταίους αιώνες απέκτησε και ιδεολογικό υπόβαθρο. Κατά τη διάρκεια της αποικιοκρατίας αρκετοί υπόδουλοι λαοί θεωρήθηκαν υπάνθρωποι και όχι μέλη του ανθρώπινου είδους, για να δικαιολογηθεί η εναντίον τους ευρεία καταστρατήγηση των διδαχών του χριστιανισμού, ακόμη και από εκπροσώπους της επίσημης εκκλησίας. Αντίστοιχα, αστήρικτα επιστημονικά ιδεολογήματα[3] έκαναν την εμφάνισή τους και για να δικαιολογηθεί η δουλεία των Αφροαμερικανών στις ΗΠΑ.

Κύριο λήμμα: απαρτχάιντ

Η πολιτική των φυλετικών διακρίσεων (αφρικάανς apartheid= [φυλετικός] διαχωρισμός] και του συστηματικού διαχωρισμού της λευκής μειονότητας από τον υπόλοιπο- γηγενή, κυρίως, και όχι λευκό, γενικότερα- πληθυσμό, η οποία εφαρμόστηκε στη Νότια Αφρική. Η χρήση του όρου καθιερώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1940, αλλά ήδη από το 1911 ο μαύρος πληθυσμός είχε δια νόμου χαμηλότερους μισθούς από τους λευκούς και απαγορευόταν να έχει ιδιοκτησία.

Το τελευταίο κράτος με θεσμοθετημένες φυλετικές διακρίσεις ήταν η Νότια Αφρική, όπου το καθεστώς του απαρτχάιντ

ΤΑΞΗ -Β1

ΕΡΓΑΣΙΑ-ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

καταργήθηκε μόλις το 1991, ύστερα από χρόνια διεθνών πιέσεων και αγώνων των μαύρων με ηγέτη τον Νέλσον Μαντέλα.

Στάσεις και συμπεριφορές [Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Πλατεία ελευθερίας Θεσσαλονίκης, Ιούλιος 1942.

Από την αντίληψη του ρατσισμού πηγάζουν στάσεις και συμπεριφορές απαξιωτικές και ενίοτε επιθετικές απέναντι στις θεωρητικά μειονεκτούσες ομάδες ανθρώπων.

Από την αντίληψη του ρατσισμού πηγάζουν στάσεις και συμπεριφορές απαξιωτικές και ενίοτε επιθετικές απέναντι στις θεωρητικά μειονεκτούσες ομάδες ανθρώπων. Αυτό αντανακλάται σε βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις και στερεότυπα και διαιωνίζει ιστορικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές ανισότητες. Ο Ρατσισμός έχει τις ρίζες του στον εθνικισμό και στη θεώρηση ότι κάποιοι άνθρωποι

είναι ανώτεροι άλλων, επειδή ανήκουν σε έναν συγκεκριμένο λαό ή μία συγκεκριμένη εθνική ομάδα. Συνήθως αποβλέπει στην εθνική καθαρότητα του λαού και υποστηρίζει το δικαίωμα της κυριαρχίας του επάνω στους άλλους.

Σε αυτές τις απόψεις στηρίχθηκε ο Γερμανός Άλφρεντ Ρόζενμπεργκ, ο κύριος θεωρητικός του ναζισμού, για να δώσει ιδεολογικό υπόβαθρο τόσο στα εγκλήματα των Ναζί πριν και κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, κυρίως εναντίον των Εβραίων και των Τσιγγάνων, όσο και στον γερμανικό επεκτατισμό της εποχής. Ο αντισημιτισμός που διακατείχε τη ναζιστική Γερμανία και τους απανταχού υποστηρικτές της οδήγησε στο Ολοκαύτωμα με τη γενοκτονία περίπου έξι εκατομμυρίων Εβραίων[4] σε λιγότερο από

μια δεκαετία.

Θύματα του Πογκρόμ στη Ρωσία, 1905

Εκφάνσεις ρατσιστικής συμπεριφοράς[Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, χαρακτηριστικές εκφάνσεις ρατσιστικής συμπεριφοράς είναι ο χλευασμός των κατώτερων ομάδων ανθρώπων, η άσκηση φυσικής ή ψυχολογικής βίας εναντίον των μελών τους και ο εκφοβισμός τους, η καταστροφή περιουσιακών στοιχείων, ο αποκλεισμός τους από τομείς της κοινωνικής ζωής, η

ύπαρξη ανισοτήτων και διακρίσεων στην εκπαίδευση, στη δικαιοσύνη, στο σύστημα υγείας κλπ.

Ακραίες μορφές ρατσισμού είναι η γενοκτονία και οι επιχειρήσεις εθνικής εκκαθάρισης, όταν δηλαδή υποχρεώνονται τα μέλη της θεωρούμενης κατώτερης ομάδας να μετακινηθούν από τις εστίες τους για να επιτευχθεί η εθνική καθαρότητα του πληθυσμού μιας περιοχής.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο [Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο ξεκίνησαν οι πρώτες οργανωμένες προσπάθειες αντιμετώπισης του φαινομένου του ρατσισμού. Η διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου από την ΟΗΕ (1948)

θεσμοθέτησε την ισότητα μεταξύ όλων των ανθρώπων και αποτέλεσε τη συνέχεια των συνταγμάτων των περισσότερων δημοκρατικών κρατών, που περιλάμβαναν αντίστοιχες διατάξεις. Σταδιακά περιορίστηκε στο ελάχιστο η αποικιοκρατία, ενώ ξεκίνησαν συνεχείς αγώνες για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων του ανθρώπου οπουδήποτε καταστρατηγούνται.

Προκατάληψη

Προκατάληψη είναι μια γνώμη ή άποψη η οποία έχει σχηματιστεί κατά έναν μη αντικειμενικό/επιστημονικό τρόπο. Συχνά σχηματίζεται ως αποτέλεσμα έλλειψης πληροφόρησης ή μειωμένης αντίληψης. Προκαταλήψεις είναι για παράδειγμα διάφορες στέρρες πεποιθήσεις που έχει ο άνθρωπος, όχι μέσα από τη γνώση (δηλ. από την αλήθεια), αλλά από διάφορες κατά

καιρούς δεισιδαιμονίες, δοξασίες, μυστικισμούς, θρησκοληψίες, τελολογίες, εσχατολογίες, μεταφυσικές πεποιθήσεις, ρατσισμούς, εθνικισμούς, κ.λ.π.

Μια κλασική πηγή προκαταλήψεων είναι η αντιμετώπιση ατόμων ως αντιπροσωπευτικών δειγμάτων των εθνικών τους (ή άλλων) ομάδων. Έτσι για παράδειγμα ένας κάτοικος ενός απομακρυσμένου νησιού μπορεί να έχει την εντύπωση ότι όλοι οι Βορειοευρωπαίοι μοιάζουν με καμένους από τον ήλιο τουρίστες με σανδάλια. Το λάθος αυτού του κατοίκου είναι η άγνοια των νόμων της στατιστικής και κυρίως του νόμου του Μπέις (Bayes). Ξεχνά λοιπόν αυτός ο νησιώτης, ότι ένας άνθρωπος διαλέγοντας το συγκεκριμένο νησί, την συγκεκριμένη εποχή κλπ. δεν είναι πια ένα οποιοδήποτε

τυχαίο άτομο αντιπροσωπευτικό της γλωσσικής ή εθνοτικής του ομάδας.

Παρομοίως, οι κάτοικοι μιας πόλης μπορούν να υποθέσουν, λαμβάνοντας υπόψιν τους οικονομικούς μετανάστες από την χώρα Χ, ότι όλοι οι κάτοικοι της χώρας είναι σχετικά φτωχοί ή με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Αυτό βέβαια θα ήταν λάθος, μια και οι μετανάστες αυτοί δεν είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα της χώρας τους. Έχουν επιλέξει να μεταναστεύσουν ακριβώς επειδή δεν έχουν καλό οικονομικό ή εκπαιδευτικό επίπεδο.

Προκατάληψη εμφανίζεται σε μια κρίση για ένα θέμα πριν να γίνει γνωστό, όπου η υπεροχή των στοιχείων στην πραγματικότητα βρίσκεται σε ψέματα, ή διαμορφώνοντας μια κρίση χωρίς άμεση εμπειρία. Έχοντας μια πολιτικά μη

δημοφιλή άποψη δεν είναι ακριβώς προκατάληψη, και οι πολιτικά δημοφιλείς απόψεις δεν είναι απαραίτητως χωρίς προκατάληψη. Όταν εφαρμόζεται στις κοινωνικές ομάδες, η προκατάληψη αναφέρεται γενικά στις υπάρχουσες προκαταλήψεις προς τα μέλη τέτοιων ομάδων, συχνά βασισμένες σε κοινωνικά στερεότυπα και στο πιο ακραίο του, τα αποτελέσματα κατά ομάδες που αμφισβητούνται τα οφέλη και τα δικαιώματα άδικα ή, αντιθέτως, άδικα παρουσιάζοντας αδικαιολόγητη εύνοια προς άλλα. Αυτό είναι διαφορετικό από τις απόψεις που συσσωρεύονται από τις άμεσες εμπειρίες της ζωής, οι οποίες δεν προκαταλαμβάνονται, ρυθμισμένες ή απαραίτητως ενστικτώδης: δεν είναι πρόωρη κρίση αλλά μετέπειτα κρίση .

Μερικοί φιλονικούν ότι όλες οι πολιτικά-βασισμένες απόψεις προέρχονται από μια έλλειψη ικανοποιημένης εμπειρίας της ζωής' αυτό, εντούτοις, προκαλεί το θέμα πόση εμπειρίας της ζωής απαιτείται πριν από μια άποψη δεν θεωρείται πλέον ως προκατάληψη. Εάν κανένα ποσό εμπειρίας δεν εξουσιοδοτεί ένα πρόσωπο σε μια άποψη – εάν το κάθε είναι προκατειλημμένο - έπειτα δεν μπορεί να υπάρξει καμία αντικειμενικότητα. Οι κρίσεις βασισμένες στην εμπειρία μπορούν, εντούτοις, να χρωματιστούν από την προκατάληψη. Κάποιος ίσως να φαντάζεται ότι μια συνέχεια από «προκαταλήψεις» «βασισμένες στην εμπειρία» με πολλές, εάν όχι περισσότερες, απόψεις που έρχονται κάπου μεταξύ των δύο άκρων.

Η εσφαλμένη επέκταση μιας αρνητικής προηγούμενης εμπειρίας κάποιου στη γενική περίπτωση μπορεί να είναι επιβλαβής, μπορεί να κληθεί προκατάληψη, ή περισσότεροι colloquially, «συσσώρευση». Εάν ένα πρόσωπο έχει αναπτύξει την έννοια ότι τα μέλη μιας ομάδας έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά λόγω μιας ξινής προηγούμενης εξοικείωσης με ένα μέλος εκείνης της ομάδας, το άτομο αυτό μπορεί να θεωρήσει ότι όλα τα μέλη της ομάδας έχουν τέτοια χαρακτηριστικά, υιοθετώντας κατά συνέπεια την προκατάληψη γνωστή όπως sexism. Αυτό είναι χαρακτηριστικό όλης της προκατάληψης: ρατσισμός, linguicism, ageism, θρησκευτικός αδιαλλαξία, heterosexism, προκατάληψη βασισμένη στο να διαφέρει σε πολιτικές θέσεις, και

classism ή ελιτισμός με βάση την κοινωνικοοικονομική θέση αυτών. Υπάρχουν προκαταλήψεις προς εκείνους με ανικανότητες, επειδή είναι «ανάπηροι» ή με ειδικές ανάγκες άτομα, μπορεί να εμφανίζουν διαφορές από όλους τους άλλους ή να είναι ανίκανοι να ζήσουν με τον τρόπο που οι «ικανοί» άνθρωποι μπορούν. Σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να είναι ένα θέμα πρόωρης εκπαίδευσης: οι άνθρωποι που διδάσκουν ότι ορισμένες τοποθετήσεις είναι «σωστές» μπορούν να διαμορφώσουν τις απόψεις χωρίς ζύγισμα των στοιχείων και στις δύο πλευρές μιας δεδομένης ερώτησης χωρίς την κακοβουλία που προορίζεται στο μέρος του παιδιού. Η προκατειλημμένη ενήλικη δύναμη μπορεί ακόμη και να συγκλονιστεί όταν ακούσει ότι γύρισαν οι φυλετικές δυσφημίσεις και

οι κακοφτιαγμένες απόψεις τους σχετικά με τις διάφορες ομάδες αντηχώντας πίσω σε αυτούς από τα παιδιά τους.

Στο μυθιστόρημα της Jane Austen «Υπερηφάνεια και προκατάληψη», η ηρωίδα διαμορφώνει μια ισχυρή άποψη σχετικά με έναν ανθρώπινο (ανδρικό) χαρακτήρα προτού να ακούσει την δική του πλευρά της ιστορίας. Η ισορροπία των γεγονότων, όταν γνωστοποιηθούν τελικά σε αυτήν, οι προκλήσεις και οι ανατροπές τελικά αλλάζουν αυτήν την προκατάληψη. Η προκατάληψη είναι επίσης ένα θέμα μέσα στο «Για να σκοτώσει ένα Mockingbird», στο οποίο ένα άτομο δοκιμάζεται λανθασμένα και καταδικάζεται λόγω της φυλής του. Οι κοινωνιολόγοι έχουν αποκαλέσει την προκατάληψη προσαρμοστική συμπεριφορά. Οι

προκατειλημμένες απόψεις είναι απαραίτητες κατά περιόδους για την ανθρώπινη επιβίωση: δεν έχουμε πάντα το χρόνο να διαμορφώσουμε μια νόμιμη άποψη για έναν πιθανό εχθρό πριν υιοθετούμε μια αμυντική θέση που θα μπορούσε να σώσει τις ζωές μας. Αντιθέτως, η προκατάληψη είναι μη-προσαρμοστική όταν παρεμποδίζει την επιβίωση ή την ευημερία (π.χ., αρνούμενοι να πατρонаρέτε τον μόνο γιατρό σε μια πόλη που θα μπορούσε σας σώστε επειδή είναι διαφορετικός από σας, ή που απορρίπτει πιθανούς φίλους/ συνεργάτες λόγω του έθνους).

Οι διαφορετικές απόψεις σχετικά με αυτό που αποτελεί την προκατάληψη μπορούν να μας προτρέψουν για να επανεξετάσουμε τις απόψεις μας, με μια

έμφαση στην αυτοκατανόηση. Πως, παραδείγματος χάριν, γίνεται η κριτική ενός άλλου προσώπου σαν να είναι προκατειλημμένος και σε αυτό να περιλαμβάνει μερικές φορές την πρόωρη κρίση του ίδιου του προσώπου το οποίο επικρίνεται; Ένα άλλο ενδιαφέρον διανοητικό αίνιγμα είναι να εξεταστεί εάν οι βαθιά-κρατημένες πνευματικές ή θρησκευτικές απόψεις προδιατίθενται επίσης, δεδομένου ότι δεν είναι απαραίτητως βασισμένες στην άμεση εμπειρία. Υπάρχει κάποια σύγχυση μεταξύ των κοινών και νομικών χρήσεων προκατάληψη του όρου «προκατάληψη». Στο νόμο, η φράση «με την προκατάληψη» υπονοεί μια κρίση που έχει γίνει μετά από την παρουσίαση των στοιχείων δεν υπονοεί οποιαδήποτε μορφή προκατάληψης. Στις

δυτικές χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο Καναδάς και η Μεγάλη Βρετανία, η προκατάληψη έχει γίνει κοινωνικά απαράδεκτη στους περισσότερους ανθρώπους δεδομένου ότι παραβιάζουν τα μεμονωμένα δικαιώματα και μπορούν να παρεμποδίσουν την ισότητα των κοινωνικών ομάδων σε μια δημοκρατική χώρα.

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ

Το στερεότυπο είναι μια απλουστευμένη ή/και

τυποποιημένη αντίληψη ή μια εικόνα, που συχνά κατέχουν από κοινού οι άνθρωποι για μια άλλη ομάδα. Τα στερεότυπα μπορούν να είναι θετικά ή αρνητικά και είναι χαρακτηριστικές γενικεύσεις βασισμένες στην ελάχιστη ή περιορισμένη γνώση για μια ομάδα ανθρώπων. Τέτοιες υπεραπλουστευμένες αντιλήψεις, απόψεις, ή εικόνες, είναι βασισμένες στην υπόθεση ότι υπάρχουν κοινές ιδιότητες και κοινά χαρακτηριστικά που τα μέλη της άλλης ομάδας έχουν. Τα στερεότυπα είναι όχι μόνο ενάντια στα δικαιώματα των άλλων τους, αλλά και τους βλάπτουν με την ενθάρρυνση της προκατάληψης και της διάκρισης. Η προκατάληψη δεν είναι μόνο μια δεδηλωμένη άποψη ή πεποίθηση, αλλά και μια τοποθέτηση που περιλαμβάνει συναισθήματα όπως η

περιφρόνηση και η απέχθεια. Η διάκριση εμφανίζεται όταν αντιμετωπίζεται ένα πρόσωπο λιγότερο ευνοϊκά έναντι κάποιου άλλου και η στάση αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αλλιώς, παρά μόνο ως ένα άμεσο αποτέλεσμα της προκατάληψής

ΤΑΞΗ -Β1

ΕΡΓΑΣΙΑ-ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

ΤΑΞΗ -Β1

ΕΡΓΑΣΙΑ-ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία

Θεόδωρος Κουλουμπής, Διεθνείς σχέσεις «Εθνικότητα και εθνικές ομάδες: παραμερισμένοι πρωταγωνιστές στην ανάλυση των διεθνών σχέσεων». σσ. 605-611, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, εκδ. Παπαζήση ΑΕΒΕ, 1981

Ντόμνικ Σνάππερ, Κρίνοντας τον ρατσισμό, εκδ. Πατάκη ISBN 960-16-1589-5

Πιέρ Ταγκιέρ, Ρατσισμός, εκδ. Τραυλός Π. ISBN 960-7122-92-5

internet

google

ΤΑΞΗ -Β1

ΕΡΓΑΣΙΑ-ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ